

NPM

**Krajské riaditeľstvo Policajného
zboru v Bratislave**

**Správa z monitoringu Národného
preventívneho mechanizmu**

Adresa zariadenia: Špitálska 14, 812 28 Bratislava

Dátum vykonania návštevy: 6. február 2024 a 19. jún 2024

Dátum vydania správy: 24. jún 2024

**JUDr. Róbert Dobrovodský, PhD., LL.M. (Tübingen)
Verejný ochranca práv**

01	ÚVOD	3
01.1.	SYSTEMATICKÉ NÁVŠTEVY A ICH ÚČEL	3
01.2.	PRIEBEH NÁVŠTEVY	4
01.3.	PRÁVNA ÚPRAVA	4
02	ZISTENIA	5
03	ODPORÚČANIA	8

01 ÚVOD

01.1. SYSTEMATICKÉ NÁVŠTEVY A ICH ÚČEL

Od 1. mája 2023 plní verejný ochranca práv úlohy národného preventívneho mechanizmu (ďalej len „NPM“) podľa Opčného protokolu k Dohovoru proti mučeniu a inému krutému, neľudskému či ponižujúcemu zaobchádzaniu alebo trestaniu (ďalej len „OPCAT“)¹. Na základe tohto mandátu vykonáva monitorovací tím NPM systematické návštevy miest, kde sa nachádzajú alebo sa môžu nachádzať osoby obmedzené na slobode. **Monitoring vykonávaný ako súčasť NPM má preventívny charakter, jeho účelom je pôsobiť do budúcnosti a zvyšovať štandard podmienok, v ktorých sú držané osoby obmedzené na slobode.**

Systematické návštevy podľa OPCAT sa vykonávajú zásadne neohlásene. Podľa platnej právnej úpravy sa pôsobnosť verejného ochranca práv pri výkone úloh NPM vzťahuje taktiež na celý policajného zaistenia a určené priestory.²

Systematická návšteva NPM sa začína úvodným rozhovorom s vedením zariadenia a pokračuje súkromnými rozhovormi s osobami obmedzenými na slobode, príslušníkmi Policajného zboru alebo inými osobami, ktoré si monitorovací tím vyberie. Počas monitoringu policajných cieľ sa členovia monitorovacieho tímu NPM zameriavajú na zaobchádzanie s osobami obmedzenými na slobode, vrátane používania donucovacích prostriedkov, materiálne podmienky a spôsob realizácie práv a povinností osôb obmedzených na slobode. Monitoring policajných cieľ zahŕňa najmä prehliadku priestorov, pozorovanie, vyhotovovanie fotodokumentácie a nahliadanie do spisov.

Po skončení návštevy, doplnení potrebných podkladov a v prípade potreby na základe následnej komunikácie so zainteresovanými orgánmi verejnej moci a inými aktérmi, vydáva verejný ochranca práv závery, správy a odporúčania, vrátane osobitnej správy o priebehu a výsledkoch návštevy zariadenia.³

Finálnu verziu správy z vykonanej návštevy zašle kontrolovanému subjektu s lehotou na jeho vyjadrenie, pričom očakáva, že zariadenie sa k správe vyjadrí a uvedie, či navrhované opatrenia akceptuje a zrealizuje, resp. navrhne alternatívne opatrenia a možnosti ich realizácie.

V prípade potreby si môže vyžiadať vyjadrenie doplňujúceho charakteru. Ak bude odpoveď zariadenia považovať za nedostatočnú, obráti sa na nadriadený orgán alebo v prípade, ak nadriadený orgán neexistuje, priamo na vládu Slovenskej republiky. O svojich zisteniach môže informovať aj verejnosť, resp. v zariadení vykonať kontrolnú návštevu.

¹ § 3 ods. 2 zákona č. 564/2001 Z. z. o verejnom ochrancovi práv v znení neskorších predpisov v znení neskorších predpisov.

² § 3 ods. 3 písm. c) zákona o verejnom ochrancovi práv.

³ § 22a ods. 1 zákona o verejnom ochrancovi práv.

Anonymizovanú správu z návštevy zariadenia (s výnimkou mien osôb poverených vedením zariadenia), ako aj stanovisko zariadenia k zisteniam verejný ochranca práv uverejní na webovej stránke Kancelárie verejného ochrancu práv.

01.2. PRIEBEH NÁVŠTEVY

Neohlásená návšteva Krajského riaditeľstva Policajného zboru v Bratislave (ďalej len „KR PZ BA“), Oddelenia policajného zaistenia (ďalej len „oddelenie“) sa uskutočnila dňa 6. februára 2024. Návštevy zariadenia som sa zúčastnil, ako verejný ochranca práv, osobne. Prítomní boli tiež právnička Mgr. Martina Vavreková a právnik Mgr. Daniel Arbet.

Monitorovací tím vykonal rozhovor s riaditeľom oddelenia, príslušníkmi, ako aj niekoľkými zadržanými osobami. Zároveň kontroloval materiálne podmienky a vyžiadal si tiež zoznam osôb umiestnených v celách policajného zaistenia, poučenie „režimové opatrenia v cele“ a spisové materiály vybraných zadržaných osôb.

Za účelom kontroly teploty v celách policajného zaistenia monitorovací tím NPM realizoval ďalšiu návštevu dňa 19. júna 2024 v popoludňajších hodinách.

01.3. PRÁVNA ÚPRAVA

Základná právna úprava práv a povinností osôb umiestnených v celách policajného zaistenia a materiálno-technických štandardov je obsiahnutá v zákone o Policajnom zbore.⁴ Na podzákonnej úrovni je to nariadenie Ministerstva vnútra Slovenskej republiky č. 92/2015 o celách policajného zaistenia v znení neskorších predpisov. Určené priestory upravuje rovnako zákon o Policajnom zbore, avšak materiálne podmienky týchto priestorov upravené nie sú na zákonnej ani podzákonnej úrovni. Na zabezpečenie jednotného postupu príslušníkov Policajného zboru pri aplikácii ustanovenia zákona o policajnom zbore týkajúceho sa určených priestorov vydal prezident Policajného zboru príkaz zo dňa 9.3.2023.

Pri posudzovaní podmienok v policajných celách a zaobchádzania s osobami NPM zohľadňuje aj medzinárodné štandardy a odporúčania. Ide najmä o všeobecné štandardy a správy z návštev Slovenskej republiky Európskeho výboru na zabránenie mučenia a neľudského či ponižujúceho zaobchádzania alebo trestania (ďalej len „Výbor CPT“) a judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva.

⁴ Zákon č. 171/1993 Z. z. o Policajnom zbore v znení neskorších predpisov.

02 ZISTENIA

MATERIÁLNE PODMIENKY

Oddelenie KR PZ BA má aktuálnu kapacitu 19 cel. Cely, ktoré sme navštívili, boli vybavené dvoma lôžkami, stolom a stoličkou napevno pripevnenými k podlahe, ventiláciou, svetelnou jednotkou, oknom, umývadlom, WC a kamerovým systémom. Priestory oddelenia prešli čiastočnou rekonštrukciou, ktorá sa skončila na prelome októbra a novembra 2023.

Obrázok č. 1: Neobsadená cela policajného zaistenia s fixne zabudovaným oknom bez možnosti jeho otvorenia.

V priebehu našej návštevy sme zistili, že okná v celách nie je možné otvoriť. Z rozhovorov so službukonajúcimi príslušníkmi vyplynulo, že útvár síce objednával okná s možnosťou otvorenia, dodaný im však bol iný typ, a to fixné okná, ktoré sa aktuálne nachádzajú v celách. Počas druhej návštevy monitorovacieho tímu NPM v júni 2024 sme boli informovaní o tom, že okná v celách boli navrhnuté v takejto podobe už v projektovej fáze. Pri prvej návšteve (február 2024) bola teplota v jednej z monitorovaných cel viac ako 26 stupňov Celzia, v ďalšej cele dosiahla **takmer 28 stupňov Celzia**. Vzduch v celách bol ťažký a vydýchaný. Zadržané osoby boli viditeľne spotené a niektoré z nich sa museli dôsledku veľkého tepla a vlhka vyzliecť do spodnej bielizne. Samotní príslušníci v rozhovore s nami potvrdili, že teploty na celách sú problematické, a zároveň pripustili, že v letnom období sa situácia môže ešte zhoršiť. Pri druhej návšteve (jún 2024) oddelenia KR PZ BA dosahovala teplota v plne obsadenej cele 27,6 stupňov Celzia a v prázdnej cele 27,9 stupňov Celzia.

V nadväznosti na informácie získané počas monitoringu sme písomne kontaktovali KR PZ BA so žiadosťou o poskytnutie zmluvnej dokumentácie k objednávke okien v celách, vrátane všetkých súvisiacich príloh. V zmysle odpovede KR PZ v Bratislave bola naša žiadosť z dôvodu vecnej príslušnosti odstúpená na Sekciu ekonomiky Ministerstva vnútra Slovenskej republiky (ďalej len „MV SR“), odkiaľ sme však **dodnes nedostali žiadnu odpoveď**.

Obrátili sme sa preto aj na Centrum podpory Bratislava MV SR so žiadosťou o poskytnutie predmetných informácií, ktoré nám odpovedalo, že uvedený objekt je v ekonomickom zabezpečení Oddelenia prevádzky Odboru hospodárskeho zabezpečenia Sekcie ekonomiky MV SR v Bratislave. Uvedené Oddelenie prevádzky sme kontaktovali emailovou formou so žiadosťou o poskytnutie informácií, avšak **odpoveď sme k dnešnému dňu nedostali**. V tejto súvislosti by sme chceli upozorniť, že orgány verejnej moci sú povinné na žiadosť verejného ochranca práv, okrem iného, poskytnúť mu informácie a vysvetlenia.⁵ Je neakceptovateľné, aby boli žiadosti verejného ochranca práv o poskytnutie informácií ignorované a presúvané medzi rôznymi zložkami MV SR bez toho, aby sa verejný ochranca práv domohol odpovedí na požadované otázky.

⁵ § 17 ods. 2 zákona o verejnom ochrancovi práv.

Vysoká teplota nameraná v celách, kde boli umiestnené zadržané osoby, absencia prístupu čerstvého vzduchu v dôsledku pevne zabudovaných okien a nemožnosť prirodzeného vetrania ciel napr. prostredníctvom mrežovaného otvoru na dverách, predstavujú vsúhrne stav, ktorý považujeme za neprijateľný, ak by mohol znamenať porušenie zákazu mučenia alebo neľudského alebo ponižujúceho zaobchádzania alebo trestania.⁶ Zároveň upozorňujeme, že ak by bola do takejto cely umiestnená osoba trpiaca napr. zvýšeným krvným tlakom alebo inými obdobnými ochoreniami, mohlo by dôjsť k zásadnému zhoršeniu jej zdravotného stavu, resp. kohrozeniu jej života a zdravia, a to v dôsledku podmienok v cele, ktoré nespĺňajú minimálne normy.

Monitorovací tím počas návštevy tiež zistil, že na celách sa nenachádzajú hodiny a osobné hodinky sa zadržaným osobám ponechať nesmú. V oboch prípadoch ide podľa výpovedí príslušníkov o bezpečnostné dôvody. Osoby umiestnené v cele sa tak o čase informujú prostredníctvom hlásky, čo je podľa nášho názoru zbytočne zaťažujúce tak pre zadržané osoby, ako aj službukonajúcich policajtov. Inštalovanie nástenných hodín priamo v celách, a to spôsobom minimalizujúcim bezpečnostné riziko pre umiestnené osoby a príslušníkov, prípadne zabezpečenie otvorov na dverách ciel, cez ktoré by osoby obmedzené na slobode mohli vidieť na hodiny na chodbe, považujeme za jednoduché a praktické riešenie tejto situácie.

Pri monitorovaní ciel sme zároveň zistili, že sanitárne zariadenie (WC) síce je oddelené od zvyšku cely murovanou stenou, avšak nie v dostatočnej miere. Aktuálna výška steny totiž nezabezpečuje úplné zakrytie osoby používajúcej WC, čím môže dochádzať k narušeniu súkromia a dôstojnosti umiestnených osôb. Výbor CPT odporúča, aby bolo v celách pre dve osoby sanitárne zariadenie oddelené od zvyšku cely, v ideálnom prípade až po strop.⁷

ABSENCIA VYCHÁDZOK VO VONKAJŠOM PRIESTORE

Zo zistení monitorovacieho tímu NPM tiež vyplynulo, že osoby zadržané dlhšie ako 24 hod. môžu ísť na vychádzku v trvaní 1 hod. denne, ak o to požiadajú, pričom vychádzky prebiehajú vo vymedzenom priestore v interiéri.

Vzmysle štandardov CPT by sa však osobám, ktoré sú držané v policajnom zaistení 24 alebo viac hodín, mala podľa možnosti ponúknuť každodenná vychádzka na čerstvom vzduchu.⁸ Okrem toho, Výbor CPT v nadväznosti na návštevu SR v roku 2018 konštatoval, že ani jedno z navštívených policajných oddelení nemalo vhodný otvorený priestor pre zadržiavané osoby. Výbor CPT preto odporučil slovenským orgánom, aby urobili kroky na zabezpečenie toho, že pokiaľ to je možné, všetkým osobám držaným v policajnom

Obrázok č. 2: Priestor na vychádzky v interiéri.

⁶ K uvedenému bližšie pozri aj tlačovú správu verejného ochrancu práv zo dňa 14. augusta 2023. Dostupné na: <https://vop.gov.sk/wp-content/uploads/2023/08/Tlacova-sprava-VOP-14.-8.-2023.pdf>

⁷ Zpráva pro vládu České republiky o návštěvě České republiky, kterou vykonal Evropský výbor pro zabránění mučení a nelidskému či ponižujícímu zacházení nebo trestání (CPT) ve dnech 2. až 11. října 2018.

⁸ Európsky výbor na zabránenie mučeniu a neľudskému či ponižujúcemu zaobchádzaniu alebo trestaniu (CPT). Aktualizácia štandardov CPT ohľadom policajného zaistenia. Výňatok z dvanásťtej všeobecnej správy, zverejnenej v roku 2002. Str. 4, bod 47. Dostupné na: <https://rm.coe.int/16806cd1e8>

zaistení 24 alebo viac hodín by sa každý deň mala aspoň na jednu hodinu umožniť vychádzka v otvorenom priestore primeranej veľkosti a s potrebným vybavením (napr. prístreškom pre prípad nepriaznivého počasia a možnosťou relaxácie).⁹ V prípade, že technické možnosti zariadenia neumožňujú vyčleniť na vychádzky adekvátny otvorený priestor, je potrebné zabezpečiť vychádzky v exteriéri inak, napr. formou vybudovania provizórneho prístrešku. Obdobným spôsobom situáciu vyriešili aj na Krajskom riaditeľstve Policajného zboru v Košiciach (pozri obrázok č. 3).

Obrázok č. 3: Priestor na vychádzky v exteriéri (KR PZ v Košiciach).

Vychádzky uskutočňované v interiéri sú podľa nášho názoru nedostatočné a nerešpektujú odporúčania Výboru CPT, o to viac v situácii, kedy zadržaným osobám nie je zabezpečený prísun čerstvého vzduchu ani na celách z vyššie uvedených dôvodov.

ODOBERANIE POUČENÍ

Ďalším zo zistení monitorovacieho tímu bolo, že **poučenie**, ktoré zadržané osoby podpisujú, **im neostáva**. Dostanú ho naspäť až pri prepustení. Pokiaľ ide o poučenie snázvom „Režimové opatrenia v cele“, ktoré obsahuje informácie o režime v cele a právach a povinnostiach osoby umiestnenej v cele, podľa riaditeľa oddelenia je nalepené na dverách každej cely. V priebehu monitoringu sme však zistili, že na niektorých celách poučenie chýbalo.

V súvislosti s informovaním o právach zadržaných osôb Výbor CPT vyzval v roku 2018 slovenské orgány, aby zabezpečili, že všetky osoby, ktorých osobná sloboda bola z akéhokoľvek dôvodu obmedzená políciou, budú v plnej miere informované o všetkých ich právach už od momentu obmedzenia osobnej slobody. Malo by sa to zabezpečiť prostredníctvom poskytnutia jasnej ústnej informácie pri zadržiavaní, doplnenej pri najbližšej možnej príležitosti (t. j. hneď po predvedení na policajné oddelenie) o písomné **ponaučenie**, v ktorom by mali byť priamo uvedené všetky práva zadržanej osoby, a ktoré si táto môže **ponechať**.¹⁰

Zdôrazňujeme, že každá zadržaná osoba by mala byť náležite informovaná o dôvodoch obmedzenia slobody a o všetkých právach z toho vyplývajúcich, ústne aj písomne. **Odoberanie poučení zadržaným osobám v čase ich umiestnenia v cele policajného zaistenia považujeme za neadekvátne.** O to viac, že práve v dobe ich umiestnenia v cele sa osoby obmedzené na slobode môžu vďaka oboznámiť so svojimi právami bez toho, aby boli vystavené časovej tiesni.

⁹ Správa pre vládu Slovenskej republiky o návšteve Slovenskej republiky, ktorú uskutočnil Európsky výbor na zabránenie mučeniu a neľudskému či ponižujúcemu zaobchádzaniu alebo trestaniu (CPT) v dňoch 19. až 28. marca 2018. Str. 20. Dostupné na: <https://rm.coe.int/168094fd72>

¹⁰ *Ibidem*, str. 18-19.

03 ODPORÚČANIA

Krajské riaditeľstvo Policajného zboru v Bratislave

do 3 mesiacov	• Reklamovať alebo vymeniť okná v celách, a to tak, aby ich bolo možné otvoriť alebo zabezpečiť klimatizáciu. • Inštalovať v celách nástenné hodiny. • V celách pre dve osoby zvýšiť murovanú stenu oddelujúcu priestor sanitárneho zariadenia (WC) od zvyšku cely a to tak, aby bolo zabezpečené úplné súkromie osoby, ktorá sa nachádza v tomto priestore.
priebežne	• Zabezpečiť vychádzky votvorenom priestore na čerstvom vzduchu osobám, ktoré sú zadržané viac ako 24 hod. Ak nie je možné vyčleniť žiadny vhodný priestor v exteriéri, umožniť zadržaným osobám prístup k čerstvému vzduchu iným spôsobom, napr. na parkovisku polície pod dohľadom policajta/ov. • Ponechávať písomné poučenia osobám obmedzeným na slobode v čase ich umiestnenia v cele policajného zaistenia. Zabezpečiť, aby bolo v každej cele k dispozícii poučenie o režime v cele.